

Atvinnuveganefnd Alþingis

b.t. nefndasviðs Alþingis

Umsögn Valorku efh

um tillögu til þingsályktunar um aðgerðaráætlun um orkuskipti; 802. mál; þingskjal 1405

1. Gerð er athugasemd við orðanotkun og ónákvæma skilgreiningu viðfangsefnisins. Í heiti tillögunnar er notað orðið „orkuskipti“, en það nýyrði er hvergi útskýrt í tillögutextanum. Orðið hefur þó heyrst áður, og er þá yfirleitt átt við umskipti frá notkun orkugjafa sem hafa neikvæð umhverfisáhrif og/eða geta ekki talist endurnýjanlegir, yfir í notkun orkugjafa sem hafa minni neikvæð umhverfisáhrif og/eða endurnýjast. Mætti því ætla útfrá nafni tillögunnar að hún tæki til slíkra umbreytinga almennt í orkunotkun landsmanna. Slíkt má einnig ætla af 1. tölulið tillögunnar, sem fjallar um markmið hennar, en þar er tilgreind svonefnd „endurnýjanleg orka“ í heildarorkunotkun landsmanna. Hinsvegar er þar ekki að finna nein markmið um orkuskipti varðandi þá heildarnotkun, heldur lýtur markmiðssetningin eingöngu að orkuskiptum í samgöngum. Þessi tvöfeltni í framsetningu veldur óvissu um það hvað við er átt í þeim hluta tillögunnar sem á eftir fer. Ónákvæmni af þessu tagi hefur einkennt lagasetningu í æ ríkara mæli, og er hluti af óvandvirkni sem sækir á í lagasetningu Alþingis á síðari árum. Um hana mætti nefna mörg dæmi, en skemmst er að minnast klúðursins við síðustu lagabreytingar varðandi Orkusjóð, þegar þingmenn afnámu „óvart“ heimild sjóðsins til styrkveitinga á sviði orkutækni. Um það efni vísast til erindis undirritaðs til allra þingmanna sl vetur.
2. Í 2. tölulið; „hagrænir hvatar“, segir svo m.a. „Tryggðar verði hagrænar forsendur sem stuðla að orkuskiptum og orkusparnaði. Hvati verði til staðar fyrir neytendur og fyrirtæki við val á vistvænni tækni og orkugjöfum og stuðlað að því að atvinnulífið sjá sér hag í framleiðslu endurnýjanlegra orkugjafa“. Hér er mikið málskrúð um litla hugsun og hálfgerða markleysu. Nauðsynlegt er að hafa það í huga að ekki er unnt að „framleiða“ alla orkugjafa; og reyndar engan þeirra ef vel er athugað. Hér er enn á ný ruglað saman hugtökum; orkugjafi er alls ekki það sama og orkumiðill. Ísland státar af fáeinum innlendum orkugjöfum, sem einkum eru sjávarorka, orka fallvatna, jarðhitaorka og vindorka. Sjávarorkan er þeirra langsamlega umfangsmestur, og sá sem nýta má með minnstum umhverfisáhrifum. Nýtingu allra hinna fylgir meiri og minni röskun á umhverfi; stundum veruleg. Sjávarorka og vindorka eru hinir einu þessara orkugjafa sem unnt er að telja fyllilega endurnýjanlega. Vatnsfallaorka er háð sveiflum í úrkomu og jökklafari og jarðhitageymar eru óstöðugir, eins og þráfaldlega hefur sannast. Breyta þarf orðalagi tillögunnar þar sem rætt er um „framleiðslu orkugjafa“ og ræða þar um „orkumiðla“.
3. Athugasemd er gerð við þann tvískinnung í stefnu stjórnvalda í orkuskiptum, að á sama tíma og stjórnvöld hvetja með þessari tillögu til orkuskipta í samgöngutækjum hafa þau á síðustu árum beitt sér hatrammlega gegn tilraunum til þróunar íslenskrar tækni til nýtingar sjávarorku; sem er eins og áður segir umfangsmesta orkuauðlind landsins og eini orkugjafinn sem unnt er að nýta

án allra þekktra umhverfisáhrifa. Valorka ehf er eini aðilinn hérlendis sem fæst við tækniþróun á því sviði. Valorka ehf þróar alíslenska uppfinningu sem er hin eina á heimsvísu sem hefur raunhæfa möguleika til að nýta hina umfangsmiklu hægstrauma utan annesja á hagkvæman hátt. Þróunin naut í byrjun stuðnings Tækniþróunarsjóðs og Orkusjóðs, og virtist einnig njóta velvildar stjórnvalda. Núverandi ríkisstjórn hefur hinsvegar lagt hvern þann stein í götu verkefnisins sem henni er mögulegt. Hún hefur lagt niður allar styrkveitingar Orkusjóðs til tækniþróunar í orkumálum; hún hefur ónýtt þingsályktunartillögu sem samþykkt var einróma af Alþingi vorið 2014 um rannsóknir á sjávarorku við landið, og ríkisstjórnin neitaði í tvígang að koma verkefninu til bjargar þegar stuðningi Rannís við það lauk í ágúst 2013. Þá tók ríkisstjórnin þá sjóði traustataki sem með lögum voru lagðir til „græna hagkerfisins“ og nýtti þá til annarra óskyldra gæluverkefna sinna; og var það verklag harðlega gagnrýnt af ríkisendurskoðanda í sérstakri skýrslu. Verkefni Valorku hafa alla tíð gengið mjög vel í öllum faglegum efnum, og góðar vonir standa til að það verði að veruleika með hjálp erlendra aðila; þrátt fyrir tilraunir íslenskra stjórnvalda til að spilla því.

4. Með þessari þingsályktunartillögu er gert ráð fyrir að kostnaður við þessi svonefndu „orkuskipti“ verði borinn uppi af skattgreiðendum; beint og óbeint. Vitanlega er ekki öðrum til að dreifa, og ekki skal því markmiði mótmælt í sjálfu sér. Hinsvegar gerir Valorka ehf þá kröfu á hendur stjórnvöldum að sambærileg stefnumörkun verði gerð til stuðnings þeim sem þróa tækni til nýtingar áður ónýtttra íslenskra orkuauðlinda. Þeim aðilum verði tryggður sambærilegur grunnur til reksturs og hér er tryggður t.d. innflytiendum vistvænna bíla og framleiðendum vistvænna orkumiðla. Slíkur stuðningur yrði kærkomin tillbreyting frá því mótlæti sem Valorka ehf hefur sætt að hálfu stjórnvalda á seinni árum, og lítillega var lýst hér að framan.
5. Einu skal hér bætt við í lokin, sem tengir verkefni Valorku allmikið við það sem virðist eiga að vera markmið þessarar tillögu. Orkuskipti í skipum er vandamál sem enn er óleyst, og svo verður enn um hríð hvað sem líður prósentureikningi og góðum áformum í þessum tillögum. Sá möguleiki er enn ekki sýnilegur að hin orkufreku skip verði knúin af rafgeymum í löngum sjóferðum. Vetni væri nærtækara, en þar eru gríðarleg öryggis- og kostnaðarmál enn óleyst. Valorka ehf vinnur að lausn sem ekki er ólíklegt að verði sú sem almennt verður notuð í framtíðinni. Hún felst í því að orkustöðvar á hafi úti vinni orku úr öldu, vindi og hafstraumum og hlaði henni á orkumiðil. Þessar orkustöðvar verði staðsettar í helstu siglingaleiðum og á helstu fiskveiðislóðum og þar koma skipin við til að taka orku. Orkugeymar skipanna sjálfra þurfa því ekki að vera ýkja stórir. Orkustöðvarnar munu að sjálfsögðu verða mannlausar og sjálfvirkar. Flestir tækniþættir til þessarar þróunar eru þegar þekktir, og þrýstingur alþjóðasamfélagsins um orkuskipti mun brátt skapa grundvöll fyrir lausnum af þessu tagi. Óvíst er þó að hérlendis verði skilningur á framtaki af þessu tagi, í ljósi þess hvernig íslensk stjórnöld hafa tekið framtaki Valorku ehf til þróunar vistvænustu tækni til orkuframleiðslu sem hugsast getur.

23. september 2016

Valdimar Össurarson

Valorka ehf.